

ЧЛЕНИ АКАДЕМІЇ — ЮВІЛЯРИ

НІНА ПЕРСИДСЬКА (До дня народження)

Ніна Олександрівна Персидська — академік Академії мистецтв України, доктор мистецтвознавства, один із провідних професорів Національної музичної академії України. Значна частина її наукових досліджень присвячена українській та російській музиці стилю бароко — це, зокрема, монографії «Хоровий концерт на Україні в XVII—XVIII ст.» (К., 1978); «Партесний концерт в истории музыкальной культуры» (М., 1983); «Русская музыка XVII века — встреча двух эпох» (М., 1994).

Їй належить відкриття величезного масиву незнаної творчості композиторів XVII — першої половини XVIII ст.: Миколи Дилецького, Василя Титова, Івана Домарацького, а також багатьох інших авторів, які лишилися анонімними. Нею підготовлено до друку низку нотних видань: «Партесний концерт. Матеріали з історії української музики» (К., 1976); «Микола Дилецький.

Хорові твори» (К., 1981); «Українські партесні нотети початку XVIII ст. з югославських зібрань» (К., 1991); «Партесні концерти XVII—XVIII ст. з київської колекції» (К., 2006).

Завдяки цьому суттєво змінилася концепція історії української, а відтак і російської музики, збагатилася музична карта Європи.

Останніми роками Ніна Олександрівна зосередила свою діяльність на розвитку давньої музики — наразі нового напрямку в українській музичній культурі. У 1995 р. в Києві пройшов перший фестиваль старовинної музики «Духовний світ Бароко». 2000 р. вона заснувала й очолила першу в Україні кафедру старовинної музики, яка об'єднує музикознавців та виконавців.

Ніна Олександрівна — організатор міжнародних наукових конференцій: «Бах та сучасність» (1985); до 700-річчя Г. де Машо (2000); «Старовинна музика — сучасний погляд» (щорічна); творча майстерня «Час — простір — музика» (2002). На кафедрі старовинної музики започатковано довготривалий проект співпраці з Базельською Академією старовинної музики — «Schola Cantorum Basiliensis в гостях у Національної музичної академії України». Регулярні концерти гостей, педагогів і студентів кафедри, майстер-класи вчених та виконавців із світовим ім'ям викликали значне зацікавлення давньою музикою в Києві.

З ім'ям Ніни Олександрівни пов'язаний міжнародний авторитет українського музикознавства. Вона виступила на численних конференціях та конгресах: Musica Antiqua Europae Orientalis (Бидгощ, Польща, з 1969 р.); Світовому конгресі Міжнародного музикознавчого товариства (Мадрид, Іспанія, 1992; Лейвен, Бельгія, 2002); Конгресі Міжнародної ради з традиційної музики (Берлін, Німеччина, 1993); регулярних конференціях Центру церковної музики (Москва, Росія), конференціях в Єревані, Тбілісі, Санкт-Петербурзі та ін.

Ніна Персидська має почесні звання та нагороди: заслужений діяч мистецтв України, лауреат премії ім. М. Лисенка, володар Золотої медалі Академії мистецтв України, Срібної медалі міжнародного біографічного товариства (Кембридж), почесної відзнаки «За заслуги для культури Польщі».

Далі викладаємо відповіді Ніни Олександрівни на наші запитання:

Яким був початок Вашої наукової діяльності?

Абсолютно випадковим. Коли я поступала в консерваторію, то навіть не уявляла, що таке музикознавство. Як, напевно, і зараз в училищах, вибір спеціалізації пов'язаний тільки з симпатією до педагога. Мені була симпатична Мар'яна Федорівна Гейліг. Вона викладала аналіз і західну му-

зику. Прекрасна річ. Тему дипломної роботи я обрала сама, тому що дуже любила фортепіанні концерти Рахманінова. Диплом був про традиції концерту П. Чайковського, втілені С. Рахманіновим і відображені в концерті В. Косенка. Найголовнішим був третій концерт С. Рахманінова, який я просто обохнювала і вечорами грала його з колегою по фортепіанному класу. Він грав партію фортепіано, а я — оркестр. Закінчила в консерваторії два факультети: фортепіанний і теоретичний.

Потім вчилася в аспірантурі. Це було непросто. Були перешкоди, пов'язані з тим, що ми під час війни жили в Києві. Вважалося великим злочином, що ми не поїхали в евакуацію. Але ж не було можливості виїхати. Я мала рекомендації, та мене не брали в аспірантуру. Лев Миколайович Ревуцький повинен був докласти чимало зусиль, щоб допомогти мені. Я про це знала, він мені розказав, що на мене був донос у партбюро.

Яким був Лев Миколайович Ревуцький?

Лев Миколайович був надзвичайно приємною, привабливою людиною, дуже доброю. Середнього зросту, з інтенсивно голубими живими очима й українськими вусами. Велике задоволення було говорити з ним про С. Рахманінова. Я приносила йому аналіз партитур.

Він слухав С. Рахманінова і розказував мені, як це було. Рахманінов мав грати третій концерт, і у нього була репетиція в оперному театрі. Він заборонив будь-кому приходити. Лев Миколайович пробрався до пожежника завчасно — години за дві. Той його впустив до ложі і сказав, щоб він у цій ложі лежав, не чхнув і не кашлянув, тому що буде велика неприємність. Про цю репетицію він говорив як про незабутнє враження.

Музика Л. Ревуцького зараз зовсім не звучить, тим часом у ній є надзвичайна щирість і щасливе відчуття життя.

А чому композитор, а не музикознавець керував Вашою дисертацією?

Він був єдиним доктором в Україні, академік, народний артист. Його дуже поважали. Спочатку він керував дипломною роботою, а потім дисертацією. Наразі він був божеством у консерваторії.

Отож і вийшла аналітична дисертація — «Народнописенна основа українського радянського симфонізму». Паралельно я працювала в консерваторії: викладала аналіз, сольфеджіо, гармонію. Потім опинилася в асистентах з поліфонії.

Чому Ви почали займатися старовинною музикою?

Онісія Яківна Шреєр-Ткаченко кожному дала завдання — що готувати до конференції з старовинної музики. Крім того, мені треба було обов'язково подати якусь тему для докторської дисертації. Я думала про поліфонію, про мислення і таке інше. Поки я роздумувала, виявилось, що Онісія Яківна викреслила все, залишивши один партесний концерт. Я через м'якість характеру стала працювати. Виявилось дуже цікаво. Тому я й присвятила збірку «Партесні концерти XVII—XVIII ст. з київської колекції» Онісії Яківні. Вона була дуже знаменною людиною для української культури. У неї вчилися Лідія Корній, Олександра Цалай, Юрій Ясиновський.

То була перша конференція з старовинної музики?

Найперша в Радянському Союзі. 1969 року. З Москви приїхали Юрій Келдиш і Володимир Протопопов. Є шостий випуск «Українського музикознавства» за її матеріалами.

Потім я поїхала до Польщі, в Бидгощ, на конгрес Musica Antiqua Europae Orientalis. У мене вже було зроблено на той час досить багато партитур. Концерт «Се лежу», опублікований 2006 року, — з того часу. Там же Олександр Свешніков співав «Златокованну трубу» Василя Титова. Вона була настільки популярною у нас на кафедрі теорії музики, що мені Надія Олександрівна Горюхіна подарувала навіть ялинкову іграшку у вигляді золотих труб. У нас на кафедрі завжди було фахове спілкування.

Чи були якісь книги або люди, які суттєво вплинули на Ваше життя?

Коли мені було років одинадцять, знайомий моєї мами (його звали Холодовський Євген Петрович) подарував мені книжку «Італійське мистецтво епохи Данте і Джотто» М. Алпатова. Ця книжка справила на мене сильне враження. А також те, що він розповідав. Він бував в Італії, у Флоренції. У нього були книжки про художників німецькою мовою. Він мені Рубенса приносив.

Звичайно, бували дуже цікаві зустрічі. Наступного року йому буде вісімдесят літ, а тоді він був зовсім молодий. Зовсім інакше виглядав і писав навіть музику інакше. Це був Карлхайнц Штокхаузен. Він приїздив у Варшаву на Варшавську осінь, а потім ми зіткнулись у Загребі — на Загребській весні. Він справив глибоке враження. Відчувалася дуже сильна особистість, сильне, як німці говорять, *ausstrahlung* — «випромінювання», напружене поле. Він міг би повести за собою учнів. Це була дійсно яскрава особистість.

Бидгощ, конгрес *Musica Antiqua Europae Orientalis* був дуже важливий в житті. Там чудова обстановка: загальна зацікавленість і незвичайна відданість тих, хто ним керував. Одночасно проходили концерти блискучих виконавців. Дуже цікаві вчені. У будь-якому випадку конференція — це школа. Всі вільно говорять своїми мовами. Немає якихось обмежень: про це не слід говорити, того не згадувати. Конференція спонукала до дослідження старовинної музики. У нас в країні на той час не було відповідної атмосфери. Ніхто нічого не грав старовинного, записів не було, ноти — в обмеженій кількості. А там все було справжнім, грали на старовинних інструментах, і це був початок захоплення Європи! Дуже важливо було не на словах, а зсередини відчувати загальноєвропейські процеси.

Що Ви любите читати?

Я люблю читати праці з літературознавства і мовознавства. Мені здається, що вони завжди на щось наштовхують. Потім, звичайно, те, що пов'язано з історією. Нехай це буде історія етносів, як, наприклад, у Миколи Гумільова. Різні історії. Зокрема, у нас — XVII ст. — перша половина XVIII. І західне середньовіччя, звичайно ж. Дуже важливо читати книжки з історії, нехай навіть романи. Сучасні романи: за ними ж стоїть опрацювання великого матеріалу. Вивчають все: звичаї, зброю, як навчали, на чому писали, що носили, що не носили, як поводитися... Цікава дуже всяка старовина...

Євгенія ІГНАТЕНКО

кандидат мистецтвознавства

ОКСАНА МУСИЄНКО (До дня народження)

Ім'я кінознавця Оксани Мусієнко відоме в Україні. Воно періодично з'являється на сторінках фахових видань, на телевізійному екрані, часто називається у розмовах студентів і випускників факультету кіно і телебачення, що тепер отримав статус Інституту екранних мистецтв Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого, де Оксана Станіславівна близько двох десятиліть очолює кафедру кінознавства.

Професор, член-кореспондент Академії мистецтв України, заслужений діяч мистецтв України, кавалер ордена Ольги III ступеня, президент Асоціації діячів кіноосвіти України, почесний президент кіно-телефестивалю «Кришталеві джерела» — Оксана Мусієнко автор близько сотні публікацій та кількох книг, серед яких найбільш відомі: «У лабіринті ілюзій», «Світло далеких зірок» (у співавторстві), навчаль-

ний посібник «Нова хвиля у французькому кінематографі: джерела, теоретичний ґрунт, майстри», «Новаторські течії у французькому кінематографі» та ін.

Оксана Мусієнко є автором сценаріїв навчальних фільмів серії «Хрестоматія з історії українського кіно», численних телепередач, присвячених діячам кіномистецтва. Вона є також